

14. Тудін В. С. Договір ренти як самостійний цивільно-правовий договір. УДК 347.464 (477). URL: <https://doi.org/chrome-extension://efaidnbmnnnnibpcajpcgclclefindmkaj/http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24090/1/81-82.PDF>

15. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Валентина Чернобук

старший викладач кафедри

теорії держави та права

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

РОЛЬ ОМБУДСМЕНА У ЗАХИСТІ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Інститут військового омбудсмена пройшов довгий шлях розвитку, перш ніж став невід’ємною частиною системи захисту прав військовослужбовців у багатьох країнах світу. Ключові етапи становлення цього інституту можна розділити на кілька періодів, кожен з яких має свої особливості та значення.

Військовий омбудсман є важливим доповненням до наявних механізмів контролю та нагляду за дотриманням прав і свобод військовослужбовців. Він не є альтернативою, а доповнює інші правозахисні механізми, заповнюючи прогалини та компенсуючи недоліки судових шляхів захисту прав військових, а також парламентського, президентського та відомчого контролю в оборонній сфері. Як зазначається у спеціальній літературі, завдяки своїй незалежності та неупередженості в розгляді питань інститут омбудсмена відіграє важливу роль у забезпеченні відповідальності та підзвітності органів державної влади поза межами судової системи, де зазвичай присутній конфлікт сторін [1].

У багатьох випадках конфлікти можна було б вирішити через інститут омбудсмена, а не через суди. Цей інститут має значно нижчий бар’єр доступності, оскільки його послуги безкоштовні для громадян і менш бюрократичні, що робить їх більш привабливими в порівнянні з судовими інстанціями. Омбудсман відіграє важливу роль у забезпеченні того, щоб збройні сили керувалися принципами верховенства права та дотримувалися прав людини, як стосовно військовослужбовців, так і до цивільних осіб, з якими вони мають контакти [2, с. 131].

Запровадження інституту військового омбудсмана в Україні є не лише своєчасним, а й вкрай необхідним кроком. Створення цієї інституції з одного боку доповнить існуючі механізми захисту конституційних прав і свобод військовослужбовців, з іншого — допоможе зміцнити довіру військових до справедливості. Це сприятиме пом’якшенню напруги між військовими та органами влади, зменшить конфлікти між державними інститутами та

військовослужбовцями.

Військовий омбудсман, виконуючи свої контрольно-наглядові та правозахисні функції, не тільки ефективно захищатиме права військових, але й зменшить суперечності між державними та громадянськими структурами. Це також сприятиме демократизації національної військової сфери, яка завдяки його впливу стане чуйнішою до потреб і вимог військовослужбовців. Як наслідок, «демократизація» військової бюрократії дозволить органам влади виявляти більше уваги, симпатії та турботи до військовослужбовців, що сприятиме зростанню їхньої довіри до держави [3].

Роль Омбудсмена у захисті прав військовослужбовців є надзвичайно важливою, оскільки військові особи перебувають у специфічних умовах, де порушення їхніх прав може мати серйозні наслідки не лише для них особисто, але й для загальної безпеки та стабільності в державі. Омбудсмен (уповноважений з прав людини) забезпечує захист прав та свобод військовослужбовців через моніторинг, консультації, подачу скарг та ініціювання розслідувань щодо порушень [4].

Омбудсмен має право здійснювати моніторинг умов служби військовослужбовців, зокрема їхнього перебування в армії, військових частинах, лікувальних установах, а також перевіряти умови надання медичної допомоги, харчування, житлові умови, оплату праці та соціальні гарантії. Це дає змогу виявляти порушення прав військових, таких як надмірні або неприпустимі умови служби, порушення прав на медичне забезпечення, виплату належних компенсацій та пенсій.

Військовослужбовці можуть зазнавати особливого тиску через специфіку служби, що включає підпорядкування військовій дисципліні, обмеження особистих прав і свобод, відсутність достатнього контролю за виконанням прав. Омбудсмен може бути посередником у випадках, коли військовослужбовці стикаються з порушеннями своїх прав, зокрема прав на гідну зарплату, належну підготовку та навчання, справедливе ставлення в умовах служби. Він може звертатися до органів прокуратури, судів та інших інституцій для того, щоб порушення прав військовослужбовців були розслідувані, а винні особи понесли відповідальність.

Омбудсмен відіграє важливу роль у забезпеченні прав військовослужбовців на безпеку та недискримінацію. Військові можуть бути піддані дискримінації за ознакою статі, національності, віку чи інших факторів. Омбудсмен забезпечує, щоб ці права не порушувались, і проводить розслідування у випадках таких порушень.

Омбудсмен може бути в ролі незалежного органу, який розслідує зловживання з боку командування, зокрема випадки фізичного насильства, психологічного тиску, незаконних наказів чи порушення дисципліни, що стосуються військовослужбовців. Це дозволяє захистити права військових від непотрібних або незаконних дій з боку командування. Роль омбудсмена у захисті прав військовослужбовців є надзвичайно важливою для підтримки

законності, гідності та прав військових. Завдання омбудсмена полягає у забезпеченні їхнього захисту в складних умовах служби, сприянні створенню безпечного і справедливого середовища для виконання ними своїх обов'язків, а також у забезпеченні справедливості після завершення служби.

1. Кацімон О. В Україні з'явиться військовий омбудсмен. URL: <https://suspilne.media/569371-v-ukraini-zavitsa-vijskovij-ombudsmen-ministr-oboroni-umerov/>

2. Марцеляк О. В. Військовий омбудсман як інституційна гарантія захисту прав військовослужбовців (зарубіжний досвід). *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. Т. 1. № 81. 2024. С. 131–137.

3. Левенець А. В., Корчевна Л. О. Інститут спеціалізованого омбудсмена в механізмі захисту прав людини та перспективи його запровадження в Україні. *Вісник Одеського національного університету*. Правознавство. 2018. Т. 23. №. 1 (32). С. 7–14.

4. Гук І. І. Проблеми удосконалення та підвищення ефективності діяльності військового омбудсмена. 2020.

Олександр Шумейко

старший викладач

кафедри психології та педагогіки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНЕ ЗДОРОВ'Я У ВИМІРІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПРАЦЕЗДАТНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У наш час професійне здоров'я – це процес збереження та розвитку регуляторних властивостей організму людини, її фізичного, психічного та емоційного благополуччя, тобто все те, що забезпечує високу надійність професійної діяльності, професійне довголіття та максимальну тривалість життя. У контексті професійного лексикону спеціалістів з психології праці – це здатність організму зберігати компенсаторні та захисні механізми, що забезпечують працездатність у всіх умовах професійної діяльності. Це складна інтегральна характеристика функціонального стану організму людини за фізичними та психічними показниками з метою оцінки її здатності до певної професійної діяльності із певною ефективністю та тривалістю протягом заданого періоду життя, а також стійкість до несприятливих факторів, що супроводжують цю діяльність: комплексний розгляд людини як суб'єкта власної діяльності, не лише у сфері трудової діяльності [3, с. 121]. Також це і якість життя людини, включаючи стан фізичного здоров'я, рівень освіти, задоволеність взаємовідносинами з іншими людьми, тривалість життя, що перебуває у постійній взаємодії з надійністю професійної діяльності, професійним довголіттям тощо. Професійно-особистісне здоров'я –